

RAPORT DE MONITORIZARE
A SITULUI "SATE CU BISERICI FORTIFICATE DIN TRANSILVANIA",
ÎNSCRIS ÎN LISTA PATRIMONIULUI MONDIAL/UNESCO,
POZIȚIA 596 bis
2015

Ist. artă Iozeфина Postăvaru,
responsabil științific în
cadrul COU, din partea INP

În intervalele 14-17 aprilie, 28-29 mai, 27-30 octombrie și 13-16 decembrie 2015 am efectuat deplasări în localitățile Valea Viilor, Biertan (jud. Sibiu), Saschiz (jud. Mureș), Viscri și Prejmer (jud. Brașov), și municipiile Brașov și Sibiu, în cadrul activităților de monitorizare în vederea elaborării raportului anual pentru situl cu poziția 596 bis din Lista Patrimoniului Mondial / UNESCO – *Sate cu biserici fortificate din Transilvania*, conform atribuțiilor ce revin INP și a responsabilității ce-mi incumbă prin adresa nr. 1321 / 20.07.2011 a Ministerului Culturii și Patrimoniului Național.

Activitatea pe teren a constat în inspectarea monumentelor și a zonelor lor de protecție în scopul de a evalua rezultatele activităților de protecție întreprinse asupra acestora, în anul 2015.

Constatările pe teren au fost efectuate împreună cu reprezentanți ai deținătorului monumentului LPM, ai autorităților locale – Primăria, Consiliul Județean, Poliția pentru Patrimoniu, Inspectoratul Județean pentru Situații de Urgență – și ai Direcției Județene pentru Cultură și Patrimoniu Național din județele Alba, Brașov, Harghita, Mureș și Sibiu.

Aceste instituții sunt investite prin *Hotărârea de Guvern nr. 1102 din 2 noiembrie 2011 pentru modificarea Programului de protecție și gestiune a monumentelor istorice înscrise în Lista patrimoniului mondial UNESCO, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1.268/2010* să delege reprezentanți în comitetele de organizare UNESCO (COU). În anul 2015 au avut loc 3 deplasări *in situ* a acestor reprezentanți destinate constatării situației monumentelor și o ședință de analizare și adoptare a *Planului anual de protecție și gestiune* pentru siturile Biertan și Valea Viilor din jud. Sibiu, parte a managementului monumentelor ca stadiu de implementare a Programului de protecție și gestiune a sitului înscris în Lista Patrimoniului Mondial.

1. JUSTIFICAREA ÎNSCRIERII

Situl „Sate cu biserici fortificate din Transilvania” a fost înscris în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO în anul 1999, ca extensie a sitului „Biertan”, înscris în LPM în 1993, în baza criteriului IV:

Sunt un exemplu excepțional al unui tip de construcție, al unui ansamblu arhitectural sau tehnologic ori al unui natural, care ilustrează o etapă semnificativă din istoria umanității.

Valorile siturilor, ca și semnificația acestora, așa cum au fost definite la momentul înscrierii și extensiei sale au rămas, în linii mari, neschimbate.

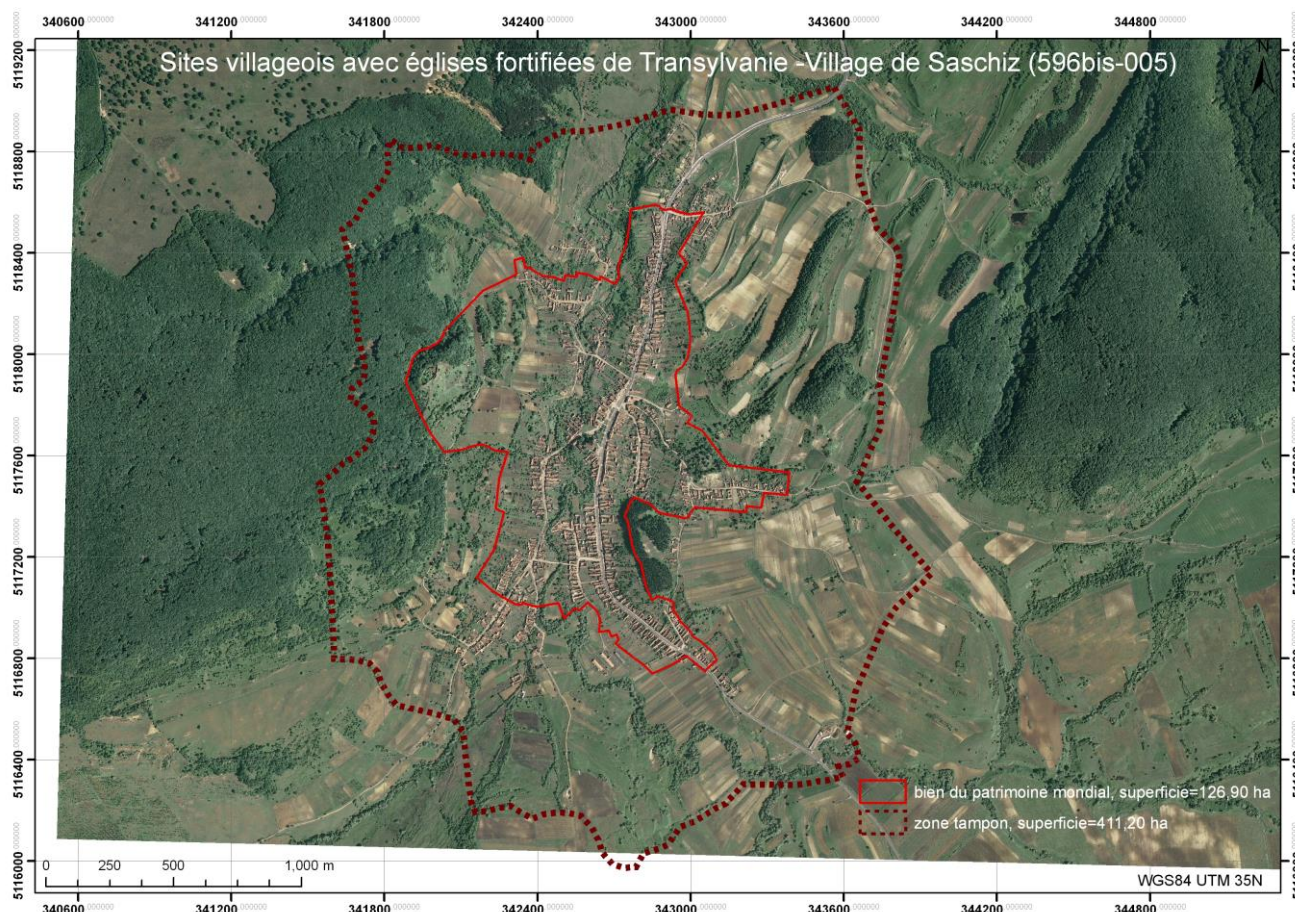
Viscri. Perspectivă asupra satului, pe Langgasse, frontul nordic. Foto decembrie 2015

2. DATE PRIVITOARE LA LOCALIZAREA MONUMENTELOR

2.1. Poziția și delimitările monumentelor care alcătuiesc situl UNESCO „Sate cu biserici fortificate din Transilvania” și ale zonelor lor de protecție, stabilite concomitent cu înaintarea Dosarului de nominalizare și admiterea în Lista Patrimoniului Mondial, au fost incluse în *Retrospective Inventory* în

anul 2009¹ și validate prin Decizia 34 COM 8D din 2010 a Comitetului Patrimoniului Mondial². Hărțile georeferențiate, accesibile pe site-ul UNESCO, constituie suportul cartografic al întocmirii documentațiilor urbanistice. Este necesară implementarea programului eGISpat, pentru ca pozițiile corespunzând siturilor UNESCO din Lista Monumentelor Istorice să aibă corespondent în baza de date spațiale ale monumentelor istorice din România.

2.2. În Transilvania, Cartea Funciară și numărul cadastral funcționează din sec. al XIX-lea. Toate clădirile sunt intabulate dar în CF nu este precizat regimul juridic de monument. Ridicarea topografică, obligatorie ca etapă premergătoare PUG, a fost realizată doar pentru satul Saschiz.

Saschiz. Delimitarea sitului și a zonei sale de protecție în programul eGISpat, validată în anul 2010

3. ZONELE DE PROTECTIE Zonele de protecție (“zone tampon”) ale monumentelor care alcătuiesc situl LPM UNESCO „Sate cu biserici fortificate din Transilvania” sunt delimitate, validate și incluse în

¹ *Retrospective Inventory* este un proiect lansat de Comitetul Patrimoniului Mondial, în anul 2004, în scopul clarificării delimitării bunurilor înscrise în Lista Patrimoniului Mondial și a zonelor lor de protecție, în perioada 1978-1998

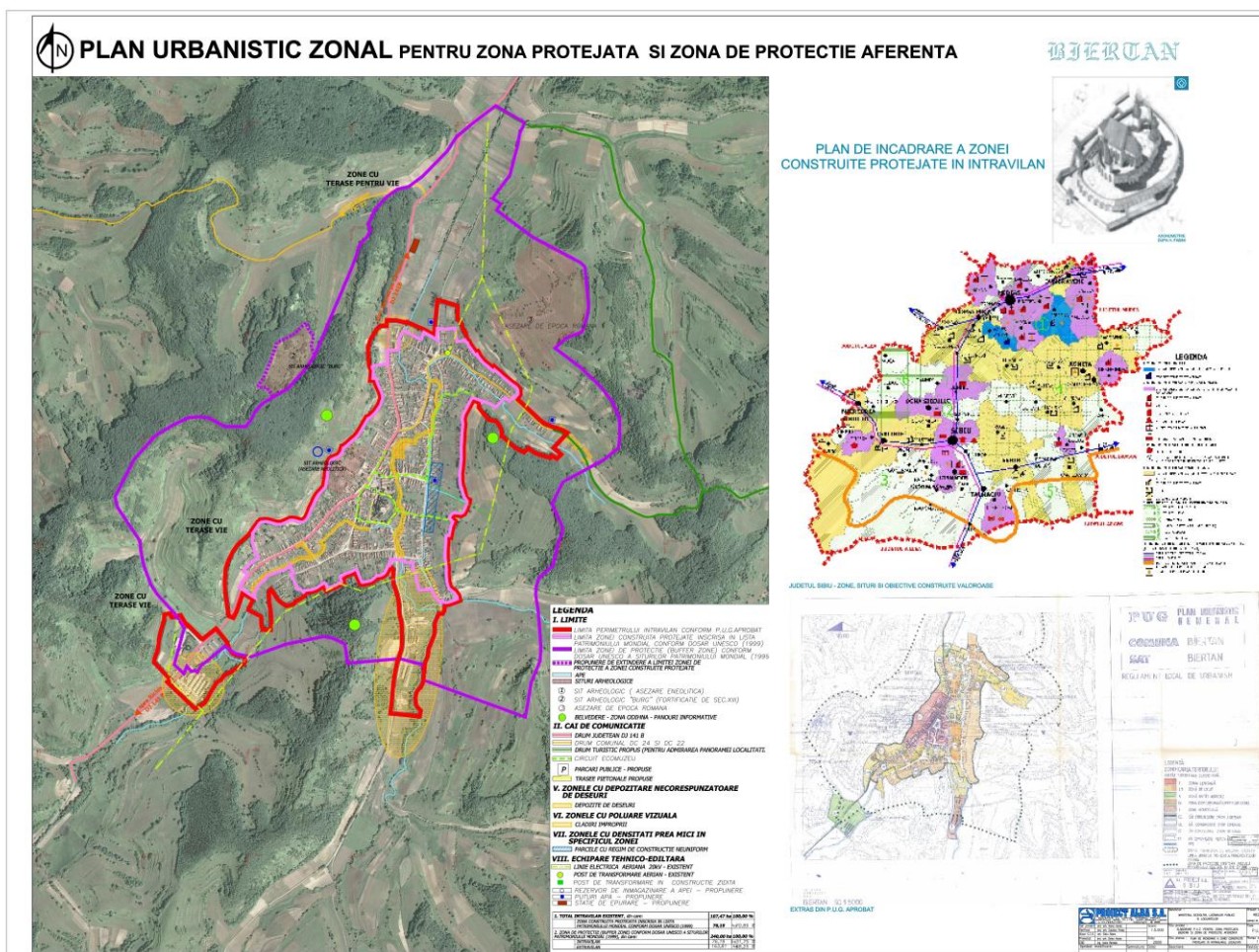
² Decision 34 COM 8D Clarifications of property boundaries and areas by States Parties in response to the Retrospective Inventory; <http://whc.unesco.org/en/decisions/4258>

documentațiile de amenajare a teritoriului și urbanism³.

4. REACTUALIZARE DATE TEHNICE

În prezent sunt în curs de actualizare **Planurile Urbanistice Generale (PUG)** ale tuturor unităților administrativ teritoriale pe raza cărora sunt amplasate monumente înscrise în LPM UNESCO, poz. 596 bis.

În cadrul Programului desfășurat de Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului (MDRT), în baza **HG nr. 738 din 9 iulie 2008 privind stabilirea măsurilor necesare în vederea finanțării, elaborării și actualizării documentațiilor de amenajare a teritoriului și urbanism pentru zonele cu monumente istorice care fac parte din Lista Patrimoniului Mondial**, în anul 2011 au fost finalizate și avizate **Planurile Urbanistice Zonale (PUZ)** pentru 5 dintre localitățile cu zone înscrise în LPM UNESCO, poz. 596 bis. Întrucât aceste PUZ-uri nu au fost încă promulgate prin Hotărâre de Guvern, ele nu au devenit operaționale și prin urmare nu pot fi incluse și adoptate prin PUG.

Biertan. Planșa „Plan de încadrare a zonei protejate în intravilan” din PUZ, 2011, avizat dar neadoptat prin Hotărâre de Guvern

4.1. Stadiul actualizării documentațiilor urbanistice:

Câlnic: Reactualizarea PUG, Proiect nr. 4709, proiectant “Proiect Alba” SA. În planșele PUG – există o diferență de contur a zonei de protecție a sitului. Deși primăria a încercat să rezolve problema unui

³ Vezi punctele 2.1 și 4. al prezentului *Raport de monitorizare*

loc viran în piața centrală, în urma degajării acesteia de o construcție parazitară, prin prevederea în PUZ a unui spațiu verde, în 2014 a fost avizat un PUD pentru construirea unei pensiuni cu o arhitectură necorespunzătoare.

Prejmer: PUZ – Zona Protejată, Etapa II, Contract nr. 457/ 22.08.2011 și 303/22.02.2011, elaborator INC.D.URBAN-INCERC, sucursala “Urban Proiect”- București, subproiectant INP, neavizat

Viscri: PUZ – Zona Protejată, Etapa I, proiectant “ASCICO” SRL – Mediaș, jud. Sibiu, contract nr. 824/002/2011–beneficiar Fundația Mihai Eminescu Trust; neavizat

Viscri PUG – proiectant S.C. SANNIS SRL, Brașov, contract nr. 7/2015 beneficiar primăria Bunești, termen 12 luni

Dârjiu: PUZ – Zona Protejată, Etapa I, Contract nr. 304/2011, Proiect nr. 5/2001, proiectant „Proiect Alba” SA, subproiectant arh. Cristina Neagu; avizat, neadoptat prin H.G.

Saschiz: PUZ *Analiza situației existente, propuneri de dezvoltare locală și de reglementări pentru PUZ*, proiectant „ArhiGRAF” SRL Sibiu, arh. Vladimir Grigorov, Contract nr. 2328 A/ 25.11.2009, avizat, neadoptat prin H.G.

Biertan: PUZ – Zona Protejată și Zona de Protecție aferentă, Faza III, Contract nr. 318/2007, Proiect nr. 4822, dec. 2008, „Proiect Alba” S.A; aviz de oportunitate, neadoptat prin H.G..

Biertan: PUG și RLU aferent, proiectant Birou de arhitectură Dorin Boilă, beneficiar Primăria Biertan, Contract nr. 3315/2015. Ședința de consultare 16.04.2015, cu participarea Comitetului de Organizare UNESCO

Biertan. Ședința de consultare pentru PUG, cu participarea COU. 16.04.2015

5. MANAGEMENTUL MONUMENTELOR

În urma întâlnirii COU Biertan și COU Valea Viilor și inspecțiilor pe teren din 14-16.04.2015 am participat, în data de 17. 04. 2015, la întrunire a conducerii Consiliului Județean Sibiu pentru discutarea concluziilor rezultate. S-a decis, cu această ocazie, inițierea elaborării **Planului anual de protecție și gestiune**, responsabilitate a CJ, prin *Lege nr. 564/2001 privind stabilirea unor măsuri de protecție a monumentelor istorice care fac parte din Lista patrimoniului mondial*, art. 6 și *HG nr. 493/2004 pentru aprobarea Metodologiei privind monitorizarea monumentelor istorice înscrise în Lista patrimoniului mondial și a Metodologiei privind elaborarea și conținutul cadru al planurilor de protecție și gestiune a monumentelor istorice care fac parte din Lista patrimoniului mondial*.

Conform atribuțiilor Comitetelor de Organizare UNESCO stabilite prin HG nr. 1.268/2010, modificată prin HG 1.102/ 2011 și responsabilității de coordonare științifică din partea INP ce-mi revine în cadrul COU Biertan și Valea Viilor prin HCJ Sibiu nr. 256/2014, am asigurat cadrul metodologic pentru *Programul anual de protecție și gestiune* pentru cele două situri, elaborat în cadrul Direcției Arhitectului Șef a Consiliului Județean Sibiu .

Documentul a a fost analizat și însușit cu observații, de Comitetele de Organizare UNESCO Biertan și Valea Viilor în data de 28.10.2015 și a fost înaintat spre avizare la Ministerul Culturii în data de 27.11.2015.

Demersul este replicabil pentru toate Consiliile Județene (Alba, Brașov, Harghita, Mureș și Sibiu) ce dețin monumentele aparținând sitului cu poziția 596 bis din Lista Patrimoniului Mondial UNESCO: „Sate cu biserici fortificate din Transilvania” și prin urmare, pentru toate siturile UNESCO din România.

Comitetul de Organizare UNESCO (COU) pentru siturile LPM de pe teritoriul județului Brașov (Prejmer și Brașov) și Direcția Arhitectului Șef a Consiliului Județean Brașov și-au propus eleborarea *Programului anual de protecție și gestiune* în anul 2016 și adoptarea unui buget, în cadrul întrunirii și inspecției pe teren din perioada 14-16 decembrie 2015.

6. DOCUMENTAȚII TEHNICE ȘI LUCRĂRI DE CONSERVARE / RESTAURARE

Câlnic: Restaurare casa parohială evanghelică

Biertan: 1. Studiu de fezabilitate *Konzept zum Erhalt, zur Sicherung und zur behutsamen Entwicklung des Bestandes der Kirchenburg und der Nebenanlagen*, Jan Hülsemann, Henriette Lemnitz, Joachim Faitsch, Januar 2011. 2. Autorizație de construcție nr. 194/30.09.2011 – *Centru de îngrijire și asistență persoane vârstice*, str. Cloșca nr. 72 – pe conturul zonei protejate.

Valea Viilor: 1. Documentația pentru lucrările la șarpantă la biserica fortificată se află la avizare la MCPN. 2. Săpăturile pentru noul dren au fost executate fără supraveghere arheologică. 3. Certificate de urbanism eliberate de Consiliul Județean / Serviciul Urbanism Amenajarea Teritoriului și Mediu pentru construire locuințe (4), pentru o stație de bază GSM, pentru modernizare drumuri agricole de exploatare și pentru schimbarea funcțiune (Casa nr. 318, nr. 213/25.05.2011).

Dârjiu: 1. Biserica unitariană – cercetări de parament. arh. Tövissi Zsolt. 2. Studiu — lista proprietarilor clădirilor și fotografii vechi, Cristina Herția – MDRT.

Saschiz: 1. Finalizarea lucrărilor de restaurare la Biserica evanghelică. 2. Reabilitare fațade casele nr. 305, 422, 434, 453 – MET. 3. Proiect „Restaurarea Cetății de refugiu, sec. XIV. Modernizarea drumului de acces”, faza Dali – certificat de urbanism nr. 14.07.2011. 4. Reamenajare, mansardare și schimbare destinație din casă de locuit în pensiune – imobil nr. 569 în zona protejată, Aviz DJPCN 025/Z/29.05.2009. 5. Proiect de consolidare restaurare turn-clopotniță și instalații electrice pentru biserica evanghelică, prin PNR, stadiul achiziții. 6. Cerificat de urbanism nr. 1/14.02.2011- casa nr. 29 – cu aviz DCPN 038/Z/2011.04.08.

Viscri: 1. Lucrări de întreținere la biserica fortificată – completări zidărie cu piatră de la Meșendorf, dintr-o veche exploatare, pentru turn și pavaj, reparații acoperiș, curățarea podului. 2. Casele nr. 27 (cumpărată de MET) și nr. 149 (fără stăpân) au fost consolidate cu tiranți de fier. 3. Reparații la șurile de pe frontul S al Străzii Principale (2007-2011). 4. Casa nr. 198 a fost reabilitată. 5. Proiect EA Grant pentru amenajare șura comunală (nr. 67) ca bucătărie comunitară.

Prejmer: 1. Proiect de reamenajare ca pensiune a fostei case a predicatorilor din curtea casei parohiale evanghelice (str. Mare, nr. 5), în curs de avizare.

7. STAREA DE CONSERVARE A MONUMENTELOR

Datorită elaborării recente a documentațiilor PUZ, capitolul *Analiza situației existente, propuneri de dezvoltare locală și de reglementări pentru PUZ* cuprinde date referitoare la starea de conservare a patrimoniului construit.

În timpul deplasării pentru monitorizare au fost constatate următoarele probleme:

Câlnic: 1. Biserica evanghelică are fisuri importante provocate de tasările de teren cauzate de modificarea nivelului pânzei freatice prin drenajul necorespunzător din anii 1980. 2. Nu s-au eliberat autorizații de construcție.

Prejmer: 1. Biserica evanghelică are infiltrații în zidul de sud al corului din cauza rezolvării precare a sistemului de scurgere a apei pluviale. Aceeași deficiență cauzează deteriorări serioase la structura

Prejmer. Barbacana. Degradare accelerată a țiglei montate în anul 2008 și sistem ineficient de scurgere a apei pluviale. În cadrul ședinței COU din 14.12.2015, deținătorul s-a angajat că va desființa construcția temporară ridicată fără autorizație în anul 2014. Foto decembrie 2015

de lemn a galeriilor camerelor de provizii. 2. Casele nr. 56 și nr. 57, monument istoric, au fost modificate fără autorizație. Casa nr. 993 este abandonată și în stare critică.

Viscri: 1. Casa nr. 111, capăt de perspectivă a Străzii Principale, construită fără aviz, a fost integrată volumetric și cromatic în urma sesizărilor către Inspectoratul de Stat în Construcții și Consiliul Județean, prin grija fundației Mihai Eminescu. 3. Case în ruină: nr. 76, nr. 82, nr. 84 (cumpărată de MET pentru reabilitare), nr. 128 (proprietar o agenție imobiliară).

Dârjiu: 1. Casele nr. 181 și nr. 182, situate lângă biserica fortificată, pe NV, sunt în ruină iar proprietarul a cerut autorizație de demolare (respinsă de DCPN). În anul 2015, coordonatorul monumentului a elaborat un proiect de reconstituire, care este în curs de avizare. 2. A fost executat un șanț pentru cabluri electrice în jurul bisericii fortificate, fără supraveghere arheologică. 3. A fost instalat un grup sanitar în locul unui hambar de provizii de pe zidul de incintă al bisericii fortificate, fără avize. Schela de lemn folosită la lucrările de restaurare prin PNR nu a fost demontată și reprezintă un pericol.

Saschiz: 1. Casa nr. 318 este în stare gravă, cu învelitoarea căzută. Casa nr. 419 are frontonul ieșit din verticală iar fațada casei secundare s-a prăbușit de curând (în PUZ exista). 2. Intervenții necorespunzătoare la casele nr. 350, nr. 417 și nr. 449 (unde nu au fost respectate avizele). 3. Intervenții nocive la Sala de festivități din incinta bisericii evanghelice (placarea soclului cu piatră fixată în mortar de ciment, cu obturarea răsuflătorilor pivniței, care era deja în stare critică).

Biertan: 1. Cf. *Raport DCPN Sibiu 2011- Planșe cu fotografii – Clădiri cu valoare arhitecturală și ambientală*, 7 clădiri necesită intervenții de urgență. 2. Zugrăveli în culori sintetice stridente: str. Avram Iancu nr. 15, nr. 34; str. Nicoale Bălcescu nr. 58; str. Avram Iancu nr. 15, nr. 34, nr. 43; str. Horea nr. 9, nr. 22, nr. 36; str. Tudor Vladimirescu, nr. 2. 4. La casa de pe str. Avram Iancu nr. 3, frontonul cu inscripție "1786" are fixat un cadru metalic pentru cabluri de curent electric. 5.

Valea Viilor. Casa nr. 353 din Intervenții neautorizate, soldate cu sancțiuni legale, finalizate însă prin NUP.
Foto aprilie 2015

Valea Viilor: 1. Umiditate în exces la clădirile din centrul satului. 2. Intervenții nocive la casele nr. 65, nr. 176, nr. 316, nr. 319, nr. 353, soldate cu sancțiuni legale, finalizate însă prin *Neurmărire*

Penală (NUP). Casa 206 s-a prăbușit parțial în 2015. COU a propus primăriei să sprijine proprietarul la reconstruire

8. INVESTIȚII, DEZVOLTARE TURISTICĂ

Câlnic: drumuri asfaltate și alee din dale în jurul Cetății – lucrări finalizate 2011.

Prejmer: 2 case reabilitate cu asistență de 25% din cheltuieli de la Consiliul Local.

Viscri: 2010 Proiect *Pod multifuncțional*: oprește nisipul rulat dintr-o veche carieră, care colmata albia râului și destabiliza drenul istoric.

Dârjiu: Proiect câștigător – asfalt PNDI (dezvoltarea infrastructură) prin MDRT – drum comunal, drum județean, 25 KM până la Mureni.

Saschiz: un nou Punct de informare turistică a fost deschis în fosta măcelărie comunală, construcție ce face parte din ansamblul bisericii evanghelice fortificate.

9. RESURSE FINANCIARE

Câlnic: 1. PUG – finanțare Consiliu Local, PUZ, zone protejate - finanțare MDRT. 2. Restaurare casa parohială evanghelică - finanțare prin PNR și Fundația „Ars Transilvaniae”.

Prejmer: PUG - finanțare Consiliu local, PUZ, zone protejate – finanțare MDRT.

Viscri: 1. PUG – finanțare Consiliu local. 2. Program guvernamental – finanțare alimentare cu apă Viscri și Meșendorf. 3. Fundația Mihai Eminescu Trust – finanțare canalizare și stație de epurare ecologică, 3 200 m canal, conectarea la rețeaua de apă; scenariu de incendiu; PUZ; lucrări de întreținere la biserica evanghelică fortificată; pod multifuncțional. Lucrări de întreținere la biserica fortificată din autofinanțare (vânzare bilete). 4. Semnalizarea monumentelor istorice - finanțare MDRT.

Dârjiu: PUG finanțare Consiliu local, PUZ – zone protejate finanțare MDRT.

Saschiz: 1. PUG finanțare Consiliu local, PUZ – zone protejate finanțare MDRT. 2. Restaurare Biserica fortificată finanțare prin PNR gestionat de INP.

Biertan: PUG finanțare Consiliu local, PUZ – zone protejate finanțare MDRT.

Valea Viilor: PUG finanțare Consiliu local, PUZ – zone protejate finanțare MDRT.

10. SEMNALIZAREA MONUMENTELOR

Toate obiectivele sitului „Sate cu biserici fortificate Biserici din Transilvania” sunt semnalizate însă nu toate respectă normele prevăzute prin Legea 564/ 2001, art. 8 (2) iar, în unele cazuri este excesivă.

Viscri. Semnalizarea sitului nu respectă normele din Lege 564/2001. Foto decembrie 2015

11. VIZITATORI

Câlnic: 5 000 vizitatori, dintre care 2 000 gratuit

Prejmer: 10 000 vizitatori

Viscri: 11 000 vizitatori. Capacitate de cazare 90 locuri

Saschiz: 10 000 vizitatori, contorizare la Punctul de informare turistică organizat de fundația ADEPT

Biertan: 15 000 vizitatori

Valea Viilor: 8 000 vizitatori

12. PUBLICAȚII, STUDII ȘTIINȚIFICE

Generale:

1. *Romania. Patrimoine mondial World Heritage. Patrimoine saxone de Transylvanie. Saxon Heritage in Transylvania*, INP, București 2010.

2. Răzvan Theodorescu, Atena Groza, fotografii George Dumitriu, *România în Patrimoniul UNESCO*, Ed. Monitorul Oficial, 2011.

3. <http://www.descopera.ro/descopera-in-romania/2629839-bijuterii-ale-romaniei-in-patrimoniul-unesco-iii>

4. <http://www.viatransylvania.com/activities-view/id-6/activity-visit-the-fortified-churches/>
5. <http://www.patrimoniulnational.ro/new/index.php>

Câlnic: 1. Ziarul cultural "Curierul Cetății Câlnic".

Dârjiu: 1. Panorame sferice *Comorile Ținutului Secuiesc* www.virtualissekelyfold.ro. 2. Bereck Catalin – lucrare la studii post graduale Cluj, inventariere sat. 3. Proiect de Diplomă Universitatea "Babeș Bolyai" Cluj, facultatea de istoria artei – studiu despre biserica fortificată.

Saschiz: 1. *Monografia localității Saschiz*, Florentina Călugăr coord., Primăria Saschiz, Nicolae Teșculă, Liviu Cîmpeanu, Alin Pora colab., Ed. Nico, Tg. Mureș, 2011. 2. *Povestiri Saschizene*, proiect al Bibliotecii comunale Saschiz cu finanțare Global Libraries Romania www.povestirisaschizene.ro. 3. Broșuri de popularizare publicate de asociația Târnavă Mare www.DiscoverTarnavaMare.org, fundația ADEPT www.fundatia-adept.org.

Valea Viilor: *Heimatsbuch einer siebenbürgisch-sächsischen Gemeinschaft Wurmloch im Weinland*, Herausgegeben von Roland Hönig im Auftrag der Heimatortsgemeinschaft Wurmloch, Sedna-Verlag, 2011.

Viscri, Prejmer: cotidianul *Transilvania Expres* (Brașov) are o rubrică periodică despre monumente.

13. FESTIVALURI, DEZBATERI, SIMPOZIOANE

Câlnic: 1. Festivalul Internațional "Lucian Blaga". 2. „Prietenii Cetății” – Acțiuni ecologice primăvara și toamna cu copii și tinerii din comună. 3. „Mode și Veșminte din trecut”.

Viscri: 1. Ședințe de informare despre monumente și obținerea autorizațiilor, o dată pe an, în martie, cu toată populația locală. 2. Apel DCPN - Brașov la Uniunea Națională a Notarilor Publici pentru informarea proprietarilor asupra statutului de monument istoric. 3. Evenimente de Rusalii, întâlnire cu sașii din zona Rupea / Repserland. 4. La biserică, la fiecare 2 ani, prima sâmbătă din august, întâlnirea sașilor. „Ziua sașilor”, cu finanțare de la Consiliul Județean. 5. Parteneriate cu minoritățile din Cluj (cursuri de conservare și valorificare a patrimoniului).

Prejmer: 1. Apel DCPN Brașov la Uniunea Națională a Notarilor Publici pentru informarea proprietarilor asupra statutului de monument istoric. 2. Sesiunea de pregătire a ofițerilor responsabili cu protejarea monumentelor istorice, 2011. 3. *Ziua Prejmerului*, stabilită prin HCL 2004, pe 29 iunie, de Sf. Petru și Pavel. 4. *Festivalul clătitelor*, stabilită prin HCL 2007, în luna februarie. 5. *Ziua sașilor*, Consiliul Județean Brașov și landul Baden Württemberg. 6. *Diletto Musicale* – organizat de Stephen

Schland, a 13-a ediție, august. 7. Au dispărut și trebuie revigorate *Ziua Pompierului* (26-30 decembrie) și *Maialul* (mai, petrecere câmpenească).

Dârjiu: Program pentru ocrotirea imaginii satului tradițional *Faluhép védelemi program* Memoriu general.

Biertan: În seria de manifestări „Coktail Cultural” inițiată în 2010 de către asociațiile Microregiunea Hârțibaciu și Mioritics, concert de harpă celtică susținut de Roxana Moșanu, 23 iulie 2011.

Valea Viilor: evenimente organizate de ECO Muzeu Regional Sibiu, Festivalul „Marțian Negrea”.

14. DEZVOLTAREA MESERIILOR TRADIȚIONALE

Câlnic: partener Proiect “ Pe drumul vinului”.

Viscri: 1. Ateliere de meserii tradiționale: de fierărie – Gabor Istvan, nr. 220, în Cliviz; cărămidărie – spre Dealul Dumbrăvii; cărbunărie – spre Bunești. 2. Șoșoni de păslă, proiect “Viscri începe”. 3. Asociația femeilor (130 femei) – camere de cazare cu mobilier săsec și mâncăruri tradiționale.

Saschiz: Fundația ADEPT a inițiat recuperarea tradiției producerii casnice de dulcețuri, gemuri și siropuri de fructe, zacuscă și miere (27 sortimente). În 2010 s-a deschis fabrica de gemuri și siropuri (Transylvania Food Company). „Dulceața de Rubarbă” este marcă înregistrată.

Viscri. Șoșonii de păslă confecționați în proiectul “Viscri începe”. Foto decembrie 2015